

Vaikai ir pinigai iš principo neturi nieko bendro. Jūs gerai žinote, kad pinigai yra pačių žmonių prasimanymas. Kitaip tariant, pinigus sukūrė ne dievas, ne gamta, bet pats žmogus. Tai geriausiai paaiškina, kodėl jūsų vaikai gimsta neturėdami žalio supratimo apie pinigus. Vaikai apie pinigus sužino augdami.

Perskaite šį straipsnį sužinosite, kokio amžiaus vaikams galite pradėti aiškinti, kas yra pinigai, kaip mokyti vaikus tinkamai elgtis su pinigais, juos taupyti, užsidirbti, leisti, investuoti. Paaiškinsime, kokie yra kišenpinigių skaičiavimo metodai, už kokius darbus vaikams verta mokėti ir už kuriuos nepatartina.

Gero skaitymo.

Vaikai ir pinigai: kodėl vaikų finansinis švietimas yra svarbus?

Mokyti vaikus elgtis su pinigais nėra taip paprasta, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Tam reikia daug kantrybės ir laiko. Pinigai gali būti ir gera auklėjimo priemonė. Jie moko atsakomybės, pasitikėjimo. Pinigai yra lyg kelias į suaugusiųjų pasaulį. Didžiausią įtaką vaikų finansiniam išprusimui daro tėvai. 60 proc. JAV vaikų teigia, elgtis su pinigais išmokę namuose ir tik 11 proc. teigia to išmokę mokykloje, todėl neverta tikėtis, kad finansinius pagrindus vaikams suformuos mokytojai. Jūsų pavyzdys yra geriausia mažųjų finansinė mokykla. Suformavę tinkamus vaikų finansinius įgūdžius, užtikrinsite jiems finansinę sėkmę visam likusiam gyvenimui.

Mokyti vaikus elgtis su pinigais yra ne tik didelė privilegija, bet ir atsakomybė. Kaip tėvai jūs turite mokyti savo vaikus ne tik kaip pinigus uždirbti, bet ir kaip protingai juos leisti. Jeigu neišmokysite vaikų tinkamai elgtis su pinigais vaikystėje, už klaidas vaikai gali mokėti visą savo gyvenimą. Juk nenorite, kad užaugęs sūnus ar dukra prašytų atseikėti pinigų iš jūsų kuklios pensijos.

Vaikai ir pinigai: tėvų pavyzdžio svarba

Greičiausiai jums jokia naujiena, kad vaikai mokosi iš tėvų. Sąmoningai ar pasąmoningai vaikai kartoja jūsų elgesį. Tai, kaip jūs elgiatės ir ką sakote apie pinigus daro didžiausią įtaką vaiko finansiniam ugdymui. Tai reiškia, kad turite gerai apgalvoti, ką sakote ir kaip elgiatės sus pinigais, nes darote ypatingai didelę (teigiamą arba neigiamą) įtaką vaikų elgsenai su pinigais.

Daug tėvų stengiasi

nešnekėti su vaikais apie pinigus, galvodami, kad pinigai yra suaugusiųjų reikalas, kad vaikams pinigai turėtų pradėti rūpėti tuomet, kai jie išeina į suaugusiųjų pasaulį. Negalvokite, kad tokia „finansinė tyla“ neformuoja vaikų finansinių įgūdžių. Paprastai tokie vaikai galvoja arba kad pinigai nėra svarbūs, arba kad pinigų reikia bijoti (niekas apie juos nešneka, nes visi jų bijo). Atminkite, bet kokios kalbos apie pinigus gali tapti svarbiomis pamokomis jūsų mažiesiems.

Jūsų kalbos ir elgesys su pinigais turi sutapti. Jeigu kalbate viena, o darote kita, vaikai greitai tai perpranta ir į žodžius nekreipia dėmesio. Kitaip tariant, jei tėvai švaisto pinigus, o vaikus moko taupyti, toks mokymas yra bevertis. Kita vertus, jeigu jūsų žodžiai pastiprina jūsų veiksmus, tai tik dar labiau padidins jūsų įtaką vaikui.

Jeigu jūs netinkamai elgiatės su pinigais, greičiausiai ir vaikai perims šį neigiamą jūsų bruožą. Svarbiausia neturėti neigiamo požiūrio į pinigus ir asmeninius finansus. Jeigu visuomet kalbėsite, kad pinigai yra blogis, tai vaikai perims šį požiūrį. Pinigai vaikams taps problema ir našta. Tokiu atveju vaikas stengsis kuo greičiau atsikratyti pinigais ir taip išspręsti problemą.

Paklauskite savęs:

- Ar jūs išmetate gautas sąskaitas į šiukšlių dėžę jų net neperskaitę?
- Ar gautos sąskaitos yra paskutinis dalykas, į kurį žiūrite paėmę paštą?
- Ar sąskaitas tvarkingai dedate į vieną vietą?
- Ar vedate išlaidų ir pajamų apskaitą?
- Ar investuojate?
- Ar dažnai skundžiatės, kad investavote nesėkmingai?

Visi šie klausimai yra svarbūs. Jeigu jūs bėgate nuo savo finansinių problemų, tą darys ir jūsų vaikai. Ryžtingai sprendami savo finansines problemas, formuosite teigiamus vaikų

finansinius įgūdžius. Net ir sunkiu metu į asmeninius finansus ir pinigus turite žiūrėti teigiamai. Ir tai neturi būti tik spektaklis. Tai turėtų būti jūsų tikrasis požiūris. Vaikai nesunkiai gali atskirti vaidybą nuo realybės. Žinoma, apčiuopiamų rezultatų iš karto nematysite, tačiau užaugęs sūnus (dukra) žinos, kad savarankiškai gali spręsti savo finansines problemas.

Vaikų finansinis raštingumas skirtingame amžiuje

5-10 metų vaikų finansinis ugdymas

Pradėję eiti į 1 klasę vaikai paprastai jau būna praaugę tokias vaikystės pasakas kaip dantukų fejta, baubas, o kai kurie netgi nebetiki ir Kalėdų seneliu. Nuo 5-6 metų jau galima pradėti vaikus mokyti apie pinigus. Kai kurie ekspertai netgi teigia, kad vaikus galima pradėti mokyti apie pinigus jau tuomet, kai vaikai pradeda skaičiuoti.

Iki 10 metų vaikai turi:

- Skirti pinigines kupiūras ir monetas. Suprasti ir skirti euro ir cento vertę. Vaikai turi suvokti, kad 100 centų sudaro 1 eurą.
- Sugebėti suskaičiuoti ar užtenka pinigų norimai prekei įsigyti. Sugebėti suskaičiuoti ar kasininkas teisingai atidavė grąžą.

- Nešti atsakomybę už pinigus. Jeigu vaikas pameta pinigus, jis turi suvokti, kad jūs nepakeisite prarastų pinigų. Taip vaikas suvoks atsakomybę už turimus pinigus ir labiau juos saugos.
- Suvokti pinigų vertę. Vaikai paprastai geidžia visko, ką pamato parduotuvėje. Vaikai turi suvokti, kad visko nupirkti negalite, nes pinigai nėra neišsenkantis šaltinis. Vaikai turi suprasti, kad viskas kainuoja ir nieko nėra nemokamo.
- Tinkamai disponuoti kišenpinigiais. Įsitikinkite, kad vaikas sugeba išgyventi iš duodamų kišenpinigių, kad išlaidos atitinka jūsų lūkesčius. Pavyzdžiui, tai gali būti paprasčiausias taupymo planas įsigyti norimą žaislą.

11-14 m. vaikų finansinis ugdymas

Augant vaikui turėtų didėti ir jo finansinė atsakomybė. Kartu turėtų padidėti ir jūsų lūkesčiai vaiko atžvilgiu. Iš 11 – 14 metų vaiko jūs galite tikėtis:

- Turėti taupymo planą. Tėvai turėtų siekti, kad vaikai išsikeltų aukštesnius finansinius tikslus, kurių negalima iš karto įgyvendinti. Pvz. vaikas turėtų mėnesį taupyti pinigus tam, kad galėtų nueiti į vandens parką.
- Atsidaryti sąskaitą banke. Galbūt iki 10 m. kiaulė taupyklė ir buvo geras taupymo pavyzdys, tačiau vaikas po truputį išauga iš to amžiaus. Didėjant santaupoms, rimtesnės turi būti ir pinigų saugojimo priemonės. Be to, vaikui pats laikas susipažinti su tikroju finansų pasauliu. Juk banke niekada nebuvo vaikas, įsivaizduoja banką kaip didelį seifą, kuriame kalnai aukso.
- Protingai išlaidauti. Tokio amžiaus vaikai jau eina į prekybos centrus ir patys perka daiktus. Jūs turite išmokyti vaikus pinigus leisti protingai: ieškoti pigesnių prekių, palaukti išpardavimo ir pan.
- Užsidirbti. Tokio amžiaus vaikai jau turi daugiau galimybių užsidirbti pinigų.

15 metų ir vyresnių paauglių finansinis ugdymas

Šiame amžiuje vaikas jau yra viena koja išėjęs iš namų. Turite galutiniai suformuoti paauglio finansinius pamatus, nes greitai jis bus savarankiškas ir nebegalėsite jo kontroliuoti.

Štai keletas dalykų, kuriuos turite išmokyti savo vaiką iki pilnametystės:

- Taupyti studijoms. Mokslas yra geriausia investicija ir tokio amžiaus vaikui šis iššūkis yra visai šalia.
- Susirasti darbą. Niekas geriau neišmoko vertinti pinigų kaip darbas.
- Investuoti. Gal jūsų vaikas ir negalės suformuoti solidaus investicinio portfelio, tačiau tokio amžiaus vaikas turi suprasti, kas yra investavimas, koki yra investiciniai instrumentai ir kaip jie gali pasitarnauti siekiant finansinių tikslų.
- Valdyti asmeninį biudžetą. Pinigai nėra neišsenkantis šaltinis. Vaikai turi mokėti susidaryti biudžetą ir paskirstyti išlaidas pagal savo poreikius.
- Suvokti skolos padarinius. Vaikas gali turėti kreditinę kortelę ir skolą, tačiau jis turi suvokti jų pasekmes. Vaikas turi žinoti, kokia paskola yra gera, o kokia paskola yra bloga. Vaikas turi suvokti, kad turėti pernelyg didelę skolą yra blogai.
- Tokio amžiaus vaikai gali pirkti rūbus ir kitas būtinas prekes iš savo pinigų. Tai jiems padės suvokti kiek kas kainuoja bei labiau vertinti daiktus.

----- Taip pat skaitykite -----

[Ar norite turėti daugiau pinigų?](#)

TESTAS: ar apie pinigus žinai daugiau nei vidutiniokas?

[Investavimas: paslėpti troškimai ir neišpildytos svajonės](#)

Šeimos finansų taryba

Geras būdas mokyti vaikus asmeninių finansų vadybos yra šeimos tarybos susirinkimai. Tai yra laikas, kai visa šeima susirenka kalbėtis apie savo poreikius ir norus. Ką jie gali leisti sau kaip individai ir kaip šeimos nariai. Tai geras būdas vaikams leisti suvokti save kaip šeimos verslo partnerį, valdant šeimos pajamas. Šį metodą galite pradėti taikyti kai vaikams yra vos keleri metai.

Pagrindinis šeimos tarybos tikslas yra leisti vaikui suprasti, kad išlaidos priklauso nuo šeimos pajamų, finansinės situacijos ir poreikių bei norų, o ne nuo to, kiek kažkas kita uždirba ir išleidžia. Kai šeimos tarybos susirinkimai tampa reguliarūs (pvz. pirmadienį vakarienės metu), kur visi nuoširdžiai ir atvirai išsako savo nuomonę, ji padeda tėvams ir vaikams geriau suprasti vieniems kitus.

Vaikui nebūtina suprasti, kiek tėvai uždirba ir kiek turi skolų. Vaikas turi susidaryti bendrą vaizdą kokia yra šeimos finansinė padėtis, už ką tėveliai gauna pinigus ir kur patiriamos pagrindinės išlaidos. Tarybos posėdis turi būti linksmas ir laisvas, tačiau tuo pačiu išlikti dalykiškas ir rimtas. Šeimos finansų tema neturi užtraukti pernelyg didelės atsakomybės vaikams.

Šeimos taryba yra gera vaikų finansinio ugdymo priemonė. Posėdžio metu jūs galite mokyti vaikus taupyti, protingai leisti pinigus, paaiškinti kas yra palūkanos, kam skirti vaikų kišenpinigiai ir t.t. Kitaip tariant tai yra laikas, kuris skiriamas vaiko finansiniams įgūdžiams formuoti. Galų gale net jeigu šeimos tarybos metu aptarsite tik jūsų ir žmonos pajamas, išlaidas, investicijas ir pan., tai jau darys vaikui teikiamą įtaką ir po kurio laiko pats pradės uždavinėti jums finansinius klausimus.

Mokykime vaikus atpažinti pinigus

Nėra tikslaus laiko, kada vaikus reikėtų supažindinti su pinigais. Jūs geriausiai pažįstate savo vaikus, todėl jūs turite nuspręsti, kada mažieji pasiruošę priimti šią informaciją. Kai kurie ekspertai teigia, kad vaikus supažindinti su pinigais galima

mažiesiems nustojus dėti viską į burną. Kiti teigia, kad supažindinti su pinigais reikėtų tuomet, kai vaikai pramoksta skaičiuoti.

Trys pirmi dalykai, kuriuos vaikas turi išmokti apie pinigus yra:

- atskirti kupiūras;
- suskaičiuoti ar užtenka pinigų prekei įsigyti;
- suskaičiuoti grąžą.

Pinigų identifikavimas

Kol vaikai nesugeba skaičiuoti, jūs galite pradėti vaikams duoti pinigus, kad pastarieji juos taupytų – neštų į taupyklę. Toks žaidimas patinka beveik visiems vaikams. Jie noriai tai daro. Vaikams gal nebus taip svarbu kokia taupyklėje esančių pinigų vertė, jiems daug svarbiau bus kaip greitai ji pildosi, kaip sunkėja ar kaip barška. Tačiau tokie pirmi prisilietimai prie pinigų yra geras būdas vaikams supažindinti su pinigais. Paašškinti, kad pinigai yra prekių ir paslaugų mainų priemonė, kad egzistuoja įvairaus dydžio ir formų pinigai (popieriniai ir metaliniai).

Kai vaikas pradeda skaičiuoti nuo 1 iki 10 jau galite vaikams paašškinti, kad skirtingos pinigų kupiūros turi skirtingą vertę. Svarbu paašškinti vaikams, kad pinigai skaičiuojami centais ir eurai. Eurai gali būti ir popieriniai ir metaliniai, o centai visuomet yra metaliniai. Parodykite vaikams centų ir eurų pavyzdžius. Parodykite kaip atrodo 1 ct., 2 ct, 5 ct., 10 ct. ir t.t monetas bei 1 € ir 2 € monetas. Motyvuodami vaiką dėmėtis pinigais, už dėmesingumą jam tuos pinigus galite netgi padovanoti. Paašškinkite, kad pinigai būna ne tik „metalinėmis“ monetomis. Parodykite kaip atrodo „vertingesni“ pinigai – 5, 10, 20, 50 ir 100 eurų popierinės kupiūros.

Svarbu, kad vaikai suprastų, kad skirtingi pinigai turi skirtingą vertę bei pradėtų skirti skirtingo nominalo pinigus. Mažieji turi suvokti, kad pinigų fizinis dydis ir forma nieko nereiškia. Svarbu, kokia yra pinigų vertė. Suaugusiems tokie dalykai atrodo savaime suprantami, tačiau tai yra vaikams sunkiai suvokiami dalykai. Užtrunka nemažai laiko, kol pavyksta vaikams išaiškinti šiuos dalykus ir vaikai juos perpranta.

Skaičiuojame pinigus

Kai vaikai mokykloje išmoksta aritmetikos veiksmų, galite juos pradėti mokinti skaičiuoti ir pinigus. Paaiškinkite, kad pinigai sumuojami t.y. jeigu vaikas turi dešimt dešimties eurų kupiūrų, tai gali nupirkti tiek pat žaislų kaip turėdamas vieną 100 €. nominalo kupiūrą Arba, kad turėdamas $10\text{€} + 5\text{€} + 2\text{€} + 2\text{€} + 1\text{€}$ gali nupirkti tiek pat ledų kiek turėdamas vieną 20 €. nominalo kupiūrą. Vaikams tokie elementarūs dalykai nėra savaime suprantami.

Paaiškinkite, kas yra centai t.y. , kad 100 ct. sudaro 1 eurą. Nėra taip paprasta paaiškinti vaikui, kodėl 1 centas ir 1 euras nėra tas pats, juk skaitmuo nesiskiria. Geras

būdas parodyti vaikus skirtumą tarp centų ir eurų yra parduotuvė. Parduotuvėse kainos surašytos tarytum šimtais pvz. 2 € 57 ct. yra lyg 257 centai.

Galite su vaikais tiesiog žaisti parduotuvę. Duokite vaikams tikrų pinigų ir pardavinėkite jam visokias gėrybes, žaislus ir skanumynus. Taip vaikas išmoks skaičiuoti pinigus. Kadangi žaisite kartu, iš karto matysite, kur vaikas daro klaidas ir galėsite jį pataisyti ir iš naujo paaiškinti litų ir centų skirtumą.

Skaičiuojame gražą

Nesvarbu kokio amžiaus jūsų vaikas, visuomet svarbu suskaičiuoti ar pardavėjas teisingai atidavė gražą. Gražą vaikai nesunkiai gali išmokti apskaičiuoti po to kai suvokia skirtumą tarp eurų ir centų, bei sugeba skaičiuoti pinigus.

Gražą yra skirtumas tarp to, kiek daiktas kainuoja ir to kiek pinigų sumokėjote. Daugelis turbūt buvote susidūrę su paaugliu, kuriam sunkiai sekėsi suskaičiuoti gražą. Paaugliai, nesugebantys suskaičiuoti gražos, to tiesiog neišmoko vaikystėje. Jei nenorite, kad jūsų vaikas būtų vienas iš tokių paauglių, išmokykite jį suskaičiuoti kiek pinigų pardavėjas turi gražinti.

Yra keletas būdų kaip išmokyti vaikus skaičiuoti gražą. Bene paprasčiausiais būdas apskaičiuoti gražą yra skaičiuoti nuo daikto vertės iki sumokėtos sumos. Pvz. Jeigu ledai kainuoja 87 ct., o sumokate 90 ct., tai skaičiuojate 88, 89, 90 ct. Taigi gražą turi būti 3 ct. T.y. arba 3 monetos po 1 ct., arba viena 2 ct. moneta ir 1 ct. moneta. Vaikams galbūt šiek tiek sudėtingesnis būdas yra atimti daikto kainą iš sumokėtos sumos. Duotuoju atveju 90 ct. - 87 ct. = 3 ct.

Po poros pirmų metų pradinėje mokykloje vaikas jau turėtų sugebėti suskaičiuoti ar užtenka pinigų prekei įsigyti, gebėti ją nusipirkti bei patikrinti ar pardavėjas teisingai atidavė gražą.

Kaip vaikui užsidirbti pinigų?

Ankstyvoje vaikystėje leiskite vaikams suvokti, kad pinigai ant medžių neauga, jų niekas nedalina. Įkalkite jiems į galvas, kad pinigus reikia užsidirbti sunkiu darbu. Tai nereiškia, kad mažam vaikui turite liepti tampyti sunkius akmenis. Tiesiog pabrėžkite, kad nėra nieko nemokamo. Niekuomet nesakykite, kad vaikai negali užsidirbti pinigų, juk nenorite, kad užaugę jie gyventų iš bedarbio pašalpos.

Geriausia vaikui mokėti už tuos darbus už kuriuos jūs ir taip mokate kitiems asmenims. Pvz. jeigu už automobilio plovimą plovykloje mokate 15€, tai galite šiuos pinigus sumokėti ir savo vaikui. Svarbu išreikalauti, kad darbas būtų atliktas kokybiškai. T.y. pats darbas neturi būti priežastis vaikui duoti pinigų. Vaikas turi žinoti, kad pinigai yra uždirbami sunkiu darbu.

Galite mokėti už darbus, kurie nėra nuolatiniai. Pvz. Sode nusprendėte iškasti duobę

kompostui. Užuoat tai daręs pats, galite pasiūlyti vaikams užsidirbti. O galbūt šiandien tingite gaminti vakarienę, pasiūlykite užsidirbti vaikams. Arba vietoj pietų kavinėje, galite sumokėti vaikams už paruoštą maistą išskylai gamtoje. Pinigai vaikus motyvuos dirbti daug geriau. Taip pat jie jaus, kad pinigus užsidirbo pelnytai.

Užsidirbti pinigų nėra taip sudėtinga kaip daugeliui atrodo, dažnai tam užtenka noro ir motyvacijos. Norint užsidirbti pinigų dažnai nereikia net oficialios darbovietės, užtenka tik sumanumo ir verslumo.

Vaikai gali užsidirbti pinigų grybaudami, uogaudami, pardavinėdami ledus, prižiūrėdami mažesnius vaikus, šeiminkams išvykus vedžiodami keturkojus, padėdami senesniems žmonėms dirbti sode, plaudami automobilius, kasdami sniegą, pardavinėdami laikraščius, gamindami lesyklėles, aitvarus, šluotas, taisydami dviračius ir atlikdami kitus smulkius remonto darbus. Visus šiuos darbus gali atlikti vaikai ir paaugliai. Svarbu, kad ši veikla nekenktų mokslams.

Skatinkite vaikus pačius susirasti normalų darbą. Jau 15 metų sulaukę paaugliai gali dirbti kavinėse, restoranuose, gyvūnų prieglaudose, parduotuvėse ir t.t. Vaikai geriausiai supranta, ką reiškia tikras darbas, kai darbdavys nustato darbo sąlygas ir kontroliuoja darbo rezultatus. Šaunu, jeigu vaikas turi pastovų darbą, tačiau vaikai gali turėti ir nenuolatinį darbą – dirbti tik savaitgaliais ar tik vasarą. Tikro darbo patirtis yra gera mokykla pereinant į suaugusiųjų pasaulį. Vaikai savo kailiu įsitikina kiek daug ir kaip nuobodžiai reikia dirbti norint užsidirbti pinigų. Vaikai suvokia, kad nekvalifikuotas darbas yra prastai apmokamas, o tai skatina siekti išsilavinimo.

Vaikų kišenpinigiai

9 – 10 metų amžiaus vaikus galite pradėti pratinti prie kišenpinigių. Kišenpinigiai moko vaikus finansų vadybos ir ekonomikos principų. Vaikai turi turėti savo pinigų tam, kad išmoktų su jais elgtis. Juk geriausios pamokos yra asmeninės klaidos. Vaikų kišenpinigiai turi būti nustatyto dydžio ir mokami reguliariai.

Galų gale kišenpinigių dėka galiausiai išspręsite nuolatinių prašymų nupirkti vieną ar kitą daiktą. Į tokį prašymą tiesiog galėsite atsakyti „turi savo pinigų, pats spęšk, ką už juos pirkti“. Taip vienu šūviu nušausite du zuikius: vaikai supras, kad pinigai yra ribotas išteklius, o jūs išvengsite spaudimo.

Kišenpinigių mokėjimo tvarka (sistemos)

Yra trys pagrindinės kišenpinigių skyrimo sistemos: dovanų, atlygio ir uždarbio. Visos šios sistemos turi savo privalumus ir trūkumus. Trumpai aptarsime kiekvieną iš jų.

Dovanų sistema. Vadovaujantis dovanų sistema, kišenpinigiai vaikams mokami reguliariai tiksliai nustatytu laiku. Kišenpinigių dydis yra pastovus ir nuo nieko nepriklauso. Jūs tiesiog dovanojate pinigus savo vaikams. Šio metodo privalumas yra tas, kad kišenpinigiai vaikams mokami pastoviai, o jų dydis nesikeičia. Nepriklausomai nuo vaikų elgesio, jūs nekeičiate kišenpinigių dydžio. Šio metodo trūkumai yra didesni nei privalumai. Jūsų vaikas nevertins kišenpinigių, nes nereikės stengtis juos užsidirbti. Vaikas pradės galvoti, kad pinigai atsiranda iš niekur. Vaikas nejaus didelės atsakomybės už pinigų saugojimą ir praradimą.

Atlygio sistema. Tai yra bene populiariausia kišenpinigių mokėjimo tvarka. Tėvai nustato namų ruošos darbus, kuriuos sėkmingai vykdydami vaikai gauna kišenpinigius. Jeigu vaikai nenoriai vykdo namų ruošos darbus, jis tiesiog negauna visų kišenpinigių. Dalies kišenpinigių jis negauna kaip nuobaudos už blogą pareigų vykdymą. Pagrindinis šios sistemos privalumas tas, kad vaikas jaučia pasekmes už blogą pareigų vykdymą. Kitaip tariant atlygio sistema apima ir nuobaudų, ir skatinimo sistemą. Šio metodo trūkumas yra tas, kad jūsų lūkesčiai vaiko atžvilgiu apsiriboja pinigais. Vaikai turi suprasti, kad ne už viską yra mokami pinigai, o savo pareigas jie turi atlikti neatlygintinai. Naudodami šį metodą jūs skatinsite vaikų norą užsidirbti pinigų jų asmeninės atsakomybės sąskaita.

Uždarbio sistema. Ši sistema veikia panašiai kaip ir realiame gyvenime. Kai iškyla neplanuotų darbų, tokių kaip automobilio plovimas, daržo ravėjimas, galite vaikui sumokėti už tokį darbą. Kitaip tariant jūs norite sukurti tokią kišenpinigių mokėjimo tvarką, kai vaikams yra mokama už papildomus darbus, o ne kasdienes pareigas. Ši sistema reikš nepastovias skirtingo dydžio pajamas, tačiau vaikus ji išmokys daugiau nei pirmos dvi sistemos.

Jeigu nusprendėte uždarbio kišenpinigių sistemą įgyvendinti praktikoje, turite paaiškinti vaikams, kurie darbai yra pareigos, o kurie bus apmokami.

Sutarkite darbo darbo įkainius. Visą surašykite ant lapo sudarydami savaitės ar mėnesio darbų atlikimo grafiką. Leiskite vaikui darbų grafike žymėti atliktus darbus. Mėnesio ar savaitės pabaigoje paimkite iš vaiko darbų grafiką, įvertinkite jį, suskaičiuokite vaikų atlygį ir sumokėkite vaikams sąžiningai uždirbtus pinigus. Jeigu vaikai tinkamai neatlieka kasdieninių pareigų, jie turi mažiau laiko atlikti tiems darbams, už kurias mokamas atlygis. Jūs taip pat galite suspenduoti darbų grafiką, jeigu vaikas blogai vykdo savo pareigas.

Jūs geriausiai pažįstate savo vaikus, todėl patys spęskite, kuri kišenpinigių mokėjimo tvarka geriausiai tinka jūsų mažiesiems. Netgi galite kombinuoti visus kelis metodus, taip sukurdami vaikams priimtinausią kišenpinigių skyrimo būdą. Pvz. Galite nustatyti, kad 20 proc. kišenpinigių vaikai gauna nuolat (dovanų metodas), 30 proc. už tinkamai vykdomas pareigas – namų ruošos darbus (atlygio sistema), o 50 proc. turi užsidirbti.

Už ką kišenpinigiai vaikams nemokami

Vaikų kišenpinigiai neturi būti susieti su vaiko pareigomis. T.y. vaikui negalima mokėti už tai, kad jis valo dantis, plauna indus, tvarkosi kambarius ar gauna gerus pažymius ir pan. Jeigu vaikams mokėsite už pareigas, jie pradės galvoti, kad pasaulyje viskas turi savo kainą. Vaikas turi suprasti, kad jis turi pareigų, kurias turi atlikti neatlygintinai. Patys pagalvokite, ką darysite vieną dieną išgirdę, kad sūnus (dukra) nusprendė nebevalyti dantų ir nesitvarkyti, nes rado geresnį būdą užsidirbti pinigų.

Pinigai taip pat neturi būti mokami už meilę ir draugiją. Vaikas turi džiaugtis jūsų draugija, nes to pats norite. Be to taip galite sugriauti visą vaiko gyvenimą. Suaugęs toks žmogus bandys nusipirkti meilę ir draugus, nes būtent to vaikystėje iš jūsų išmoko.

Kokio dydžio turėtų būti kišenpinigiai vaikams?

Kišenpinigių dydis turi priklausyti nuo šeimos pajamų. Jeigu tėvai gauna mažas pajamas, kišenpinigiai irgi turėtų būti kuklūs. T.y. jeigu mama ir tėtis taupo pinigus maisto produktams, o vaikas gauna tokius kišenpinigius, kad kasdien gali pirkti saldumynus, tai nėra gerai.

Skirdami kišenpinigius turite atsižvelgti ne tik į savo finansines galimybes, bet ir į vaikų poreikius, hobius. Turite aptarti su vaikais, kokiems poreikiams skiriami vaiko kišenpinigiai ir už kuriuos daiktus tėveliai duos papildomai pinigų. Pavyzdžiui, už kišenpinigius vaikas gali pirkti maistą mokykloje, taupyti žaislams ir leisti kitiems savo poreikiams (žaislus ir pramogas vaikas turi nusipirkti pats). Už rūbelius ir knygas mokės tėveliai ir šiems daiktams vaikas neturi taupyti. Poreikiai ir prekės už kuriuos

vaikas moka savo kišenpinigiais, turėtų nesikeisti ir išlikti pastovūs. Kitu atveju vaikas tiesiog nebesupras savo atsakomybės ribų.

Svarbu, kad vaiko kišenpinigiai būtų šiek tiek didesni nei būtini vaiko poreikiai. Vaikams turi likti šiek tiek laisvų pinigų, kuriuos vaikas galėtų išleisti savo poreikiams. Šie pinigai skatina vaiko finansinį išprusimą, sumanų pinigų leidimą ir taupymą. Jūs turite vaikui patarti kaip išmintingai panaudoti šiuos likusius pinigus. Turite vaikams pasakyti, kokio poelgio su laisvais pinigais iš savo vaikų tikėtės. Plačiau apie tai perskaitysite kitose šio straipsnio dalyse. Neturėdamas laisvų pinigų, vaikas negalės tobulinti savo elgesio su pinigais.

Norėdami pabrėžti, kad vaiko finansai priklauso nuo šeimos pajamų, kišenpinigiams skirkite procentinę šeimos pajamų dalį. Tokiu atveju vaikai geriausiai supras, kodėl sumažėjus tėvų atlyginimui, vaiko kišenpinigiai irgi mažėja. Vaikas supras, kad jis gauna mažesnius kišenpinigius, nes visiems šeimoje yra finansiškai sunku. Nusistatykite, kokią procentinę šeimos pajamų dalį skirsite vaikams. Tarkime nusprendėte vaikų kišenpinigiams skirti 5 proc. šeimos pajamų t.y. jeigu šeimos pajamos yra 1200€, kišenpinigiams skirsite 60€. Žinoma, pagal anksčiau minėtus kriterijus įvertinkite ar ne per didelius ir ar ne per mažus kišenpinigius duodate savo vaikams.

Jeigu šeimoje auga keli vaikai, verta apsvarstyti ar nevertėtų kišenpinigių susieti su amžiumi, kadangi vaikų finansiniai poreikiai su amžiumi didėja. Tokiu būdu vaikams paprasčiau paaiškinsite, kodėl vienas jų gauna didesnius kišenpinigius, kitas mažesnius. Pvz. dienos kišenpinigiai = vaiko amžius x 20 ct.. T.y. 10 metų vaikui duosite 2€, o 14 m. - 2.8€ kasdien. T.y jaunesniajam 62€, o vyresniajam 84€ per mėnesį. Šis metodas ypač veiksmingas, kai šeimoje yra keli skirtingo amžiaus vaikai.

Siekdami ugdyti vaikų finansinio planavimo įgūdžius, galite vaikams duoti kišenpinigius pagal tam tikras kategorijas. Pvz. duoti atskirus kišenpinigius rūbams, mokymosi priemonėms ir pan. kaip priedą prie įprastinių kišenpinigių. Kišenpinigius drabužiams/mokymosi priemonėms vaikai gali išleisti tikrai drabužiams/mokymosi priemonėms.

Su vyresniais vaikais kišenpinigių dydį galite aptarti šeimos finansų tarybos metu. Jeigu vaikai nežino kiek pinigų jiems reikia, pasiteiraukite, kokios yra jų išlaidos. Tai bus neblogas būdas vaikams leisti susimąstyti apie asmeninį biudžetą bei išlaidų apskaitą.

Kaip dažnai mokėti kišenpinigius?

Kišenpinigius vaikams stenkitės mokėti kuo rečiau. Kuo ilgesniam laikui duosite pinigų, tuo bus geresni bus vaikų finansinio planavimo įpročiai. Kita vertus, kuo rečiau duosite kišenpinigius, tuo jie bus didesni, todėl tai yra geras būdas pratinti vaikus prie didelių pinigų sumų. Retai ir didelius kišenpinigius gaunančių vaikų didelės pinigų

sumos negąsdina, nes jie moka su tokiais pinigais elgtis.

Rekomenduotina duoti kišenpinigius ne dažniau kaip kartą per savaitę. Paskui pabandykite duoti kartą per dvi savaites, kartą per mėnesį. Stebėkite kaip vaikams sekasi susitvarkyti su turimais pinigais. Jeigu vaikai iki mėnesio pabaigos neprašo pinigų, vadinasi jie planuoja išlaidas. Galite pabandyti duoti pinigus dviem mėnesiams. Taip po truputį didinkite kišenpinigių mokėjimo intervalus, kol pamatysite, kad vaikai nebesugeba suplanuoti savo išlaidų. Kai kurie 12 - 14 metų vaikai sugeba susitvarkyti su kišenpinigiais, kuriuos gauna tik kartą per metus. Tokio išlaidų planavimo vaikams galėtų pavydėti ne vienas suaugęs.

Ir vaikai, ir tėvai, duodami kišenpinigius, mokosi iš patirties. Būtinai pagirkite savo vaikus už gerus poelgius ir teigiamas pastangas. Leiskite vaikams suprasti, kada jie teisingai elgiasi su savo kišenpinigiais.

Kaip vaikus mokinti pirkti protingai?

Kišenpinigiai iš esmės ir skirti mokytis, todėl per daug neišgyvenkite, jeigu vaikai pinigus leidžia ne per daug apgalvotai. Šiek tiek užtruks, kol vaiką išmokysite protingai leisti pinigus. Atminkite, vaikai mokosi iš klaidų.

Nespręskite už vaikus

Vaikams reikalingos gairės, bet netapkite diktatoriumi. Patarkite vaikams, ką jie galėtų pirkti ir koks sprendimas būtų protingas, tačiau nenurodinėkite. Leiskite vaikams spręsti patiems, ką pirkti. Nesvarbu ar tai geras, ar blogas sprendimas, vaikai mokosi iš savo klaidų. Jūs galite inicijuoti diskusiją apie pirkinio privalumus ir trūkumus, priversti juos susimąstyti, ar jiems iš tikrųjų vienas ar kitas daiktas būtinas, tačiau niekada nespręsti už vaikus, ką jie turi pirkti. Jeigu vaikui visuomet nurodysite, ką jie turi pirkti, tuomet nedidės vaikų finansinis savarankiškumas. Vaikas nebepasitikės savimi leisdamas pinigus ir visuomet lauks jūsų komandos. Vaikas manys, kad pinigai, kuriuos jis turi yra ne jo, bet tėvelių, nes tėveliai sprendžia, ką už tuos pinigus pirkti. Vaikai neteks motyvacijos taupyti, nes jie taupys ne savo trokštamiems žaislams, bet batukams ir megztukui, kurių reikia tėveliams. Vaikas galvos, kad „mano tėveliai tingi taupyti patys, todėl mane verčia taupyti už juos“. Jeigu neleiskite vaikams savarankiškai spręsti ką pirkti ir ko ne, vaikams pinigai bus tik papildoma našta.

Jeigu vaikas nusiperka stambų pirkinį ir paskui gailisi, nepradėkite jam aiškinti „Aš tau sakiau“. Tikėkitės klaidų ir supraskite, kad klaidos yra geriausia mokykla. Geriau vaikas vieną kartą suvokia savo klaidą, nei 100 kartų apie tai išgirsta iš tėvų. Vaikai mokosi iš patirties. Daug geriau jeigu klaidas jie padarys jauni, nei užaugę, nes mažų vaikų klaidos kainuoja daug pigiau nei suaugusiųjų.

Jeigu vaikams nepatarsite, kaip reikėtų elgtis su turimais pinigais, pinigai bus išleisti visokiems niekniekiams: kramtomai gumai, šokoladams, žaislams. Tuomet pritrūks pinigų būtiniams dalykams: pietums mokykloje, sąsiuviniams ir rašymo priemonėms. Dar blogiau, formuosis pinigų švaistymo įpročiai, kuriuos pakeisti bus vis sunkiau ir sunkiau. Pavyzdžiui, vienas vaikas mėgo iškart išleisti visus gautus pinigus mažmožiams. Dabar jis yra sėkmingai veikiantis advokatas, kuris ir toliau švaisto pinigus motociklams, motorinėms valtimis ir kitiems ne pirmos būtinybės „žaisliukams“. Nepaisant to, kad jisai labai gerai uždirba, tačiau jam visuomet trūksta pinigų. Kartais jam netgi tenka skolintis pinigų iš pensininkų tėvų tam, kad sumokėtų už komunalines paslaugas. Šis advokatas turi išmokti pagrindinių pinigų vadybos principų. Jis turi išmokti taupyti ir protingai leisti pinigus. Geri ir blogi pinigų leidimo įpročiai trunka vis gyvenimą. Nuo jūsų priklauso, kokius įgūdžius turės jūsų vaikai. Vaikai, kurie vaikystėje susiformuos gerus pinigų leidimo įpročius, greičiausiai niekada gyvenime neliks be skatiko kišenėje, kadangi pinigus leis sumaniai.

Kainų supratimas

Vaikai neturi žalio supratimo, kiek kas kainuoja. Kol jie maži, jiems nėra jokio skirtumo tarp pigaus saldainio ir brangaus saldainio, arba tarp saldainio ir dviračio. Kaina jiems nieko nesako. Jie jos tiesiog nesuvokia. Vyresni vaikai kainas suvokia, tačiau jiems sunku įvertinti ar daiktas yra vertas tiek, kiek jis kainuoja. Pavyzdžiui, jie supranta, kad

dviratis kainuoja 150€, bet jie nesuvokia, ar tai yra pigu ar brangu. Svarbu vaikams padėti suprasti, kad prekių kainos skiriasi ir mokinti juos ieškoti geros prekės už priimtina kainą. Tai galima padaryti keliais būdais.

Kasdieniai apsipirkimai

Geriausias mokymo priemonė yra kasdieniai apsipirkimai. Paaiškinkite, kad iš anksto planuojate, kokias prekes pirksite, nes taip apsiperkate pigiau. Jeigu neišmokysite vaikų planuoti savo pirkinių, jie taps impulsyvūs pirkėjai. Iš anksto nesuplanavus pirkinių, išleidžiama 20-30 proc. daugiau, nes perkamos nebūtinoms prekėms.

Prieš eidami į parduotuvę susirašykite, kokius produktus planuojate pirkti. Paklauskite vaikų ar jie nenorėtų, kad kelis pirkinius suplanuotumėte ir jiems. Jeigu vaikai parduotuvėje užsimanys prekių, kurių iš anksto nebuvo suplanavę, jų nepirkite. Pasakykite, kad kitą kartą tuos dalykus vaikai suplanuotų prieš einant į parduotuvę. Taip vaikai bus priversti ugdyti išlaidų planavimo įgūdžius. Protinga vaikams leisti susidaryti planuojamų įsigyti prekių sąrašą ne tik kasdieninių apsipirkimų metu. Leiskite vaikui suplanuoti, kokių prekių reikia rugsėjo 1-ajai, planuoti kalėdines dovanas, drabužius ir t.t.

Norėdami išmokyti vaikus protingai leisti pinigus naudokite „pasirinkimo“ metodą. Kai vaikas staiga išsiplieskia ką nors pirkti, paklauskite jo, kokius dar du daiktus jis norėtų nusipirkti. Vaikui atsakius, paklauskite, kurių iš trijų paminėtų daiktų, vaikas labiausiai trokšta. Taip vaikas priims protingiausią sprendimą ir atsisakys impulsyvaus pirkinio.

Parduotuvėje parodykite vaikams, kad kai kurios kainos yra mažesnės nei įprasta, kadangi vyksta išpardavimas. Išaiškinkite vaikams, kad išpardavimų, dar vadinamų „akcijų“ metu tie patys daiktai kainuoja mažiau. Mažesnę kainą jūs galite pagrįsti arba pinigine verte, arba procentais. Pvz. „Šis dviratis rudenį vyksiančio išpardavimo metu turėtų kainuoti ne 150€, bet 100€- 50€ mažiau“ arba „šis dviratis po keturių mėnesių kainuos 25 proc. mažiau“. Pabrėžkite, kurie daiktai yra labai brangūs, kurie kainuoja mažai. Jeigu vaikas siekia kažką įsigyti ir pastebi gerą kainą ar nuolaidą, pagirkite jį ir pritardami, kad tai išties puiki kaina.

Būtinio vartojimo prekės

Tėvai puikiai supranta, kad kasdien parduotuvėje perkamas maistas yra būtinybė, tuo tarpu penktadienio vakarienė kavinėje yra prabanga. Vaikai negimsta suvokdami skirtumą tarp būtinio vartojimo prekių ir prabangos prekių. Šiuos dalykus jie išmoksta iš aplinkos.

Svarbu vaikams išaiškinti skirtumą tarp to, kas būtina ir to, ko norisi. Šiuos dalykus vaikas turi išmokti pradinėje mokykloje, tačiau viskas tuo neturi apsiriboti. Paauglystėje sustiprėja polinkis į ne pirmojo būtinumo prekes, nes jie nori pasirodyti ir išsiskirti iš aplinkos. Payzdžiui, paaugliai nori turėti pilną gražių drabužių spintą. Tačiau jūs puikiai žinote, kad vaikams nebūtina nešioti „Dolce&Gabana“, Gucci“ ar

„Prada“, kad būtų tvarkingai apsirengę.

Siekdami vaikui paaikškinti skirtumą tarp pirmosios būtinybės ir prabangos prekių, galite sudaryti lentelę su „Pirmosios būtinybės prekės“ ir „Prabangos prekės“ skiltimis.

Pirmosios būtinybės prekės

Prabangos prekės

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Paprašykite vaikų į šias skiltis surašyti tuos daiktus, kuriuos jis nori įsigyti. Nukreipkite vaiką teisinga linkme, klausdami ar jis nemana, kad būtina mokykloje pavalgyti, nusipirkti sąsiuvinius, rašymo priemonės, knygas, autobuso bilietą, rūbus ir t.t. Vaikui užpildžius sąrašą, jį peržvelkite. Pažiūrėkite ar prie pirmosios būtinybės prekių vaikai neprirašė žaislų, be kurių, rodos, neišgyvens. Paaikškinkite, kad nesvarbu kaip vaikas jų nori, bet žaislai nėra būtina prekė. Užpildę šią lentelę vaikai suvoks, kad prieš pradėdami pirkti ne pirmosios būtinybės prekes reikia sumokėti už daug būtinų dalykų. Jeigu nenutuokiate, kur vaikas leidžia savo kišenpinigius, paprašykite, kad jis į voką dėtų visus parduotuvėse gautus čekius. Pradėkite vesti vaiko išlaidų apskaitą. Pamatysite, kur vaikas leidžia pinigus, ar tai daro sumaniai ar tiesiog kišenpinigius švaisto niekam. Vyresnius vaikus galite pamokyti išlaidų apskaitą vesti patiem. Taip pastebėsite, kokių pinigų leidimo įgūdžių vaikams trūksta, ir galėsite ugdyti trūkstamus finansinius įpročius.

Kaip vaikus mokyti taupyti

Nereikia vaikams, turintiems savo pinigų, leisti pirkti viską iš eilės. Svarbu išugdyti taupymo įpročius. Įskiepiję taupymo gyslelę, išmokysime vaikus pirkti vertingesnius daiktus. Kuo anksčiau suformuosite vaikų taupymo įpročius, tuo didesnė tikimybė, kad šis įprotis išliks visą gyvenimą.

Taupyti vaikus galite mokyti nuo kelerių metų. Jie netgi neturi mokėti skaičiuoti pinigų tam, kad juos taupytų. Jaunesni nei 7 metų vaikai menkai suvokia pinigų vertę, tačiau pinigus mesti į taupyklę jiems labai patinka. Vaikams tai yra tarsi žaidimas. Taupyklė yra pirmas žingsnis nuo kurio turėtumėte pradėti vaikus mokyti taupymo įgūdžių.

Taupymo įgūdžius formuokite šeimos finansų tarybos metu. Vaikams girdint kalbėkite, kad taupote pinigus juodai dienai, būstui, automobiliui, todėl negalite pirkti kitų smulkesnių pirkinių, kurių taip norėtumėte. Vaikai girdėdami tokias kalbas suvoks, kad taupymas yra vertybė. Galbūt netgi prisidės prie taupymo, atsisakydami kai kurių savo pirkinių.

Skatinti taupymą galite reikalaujanti dalį kišenpinigių taupyti. Pavyzdžiui, jeigu vaikas kišenpinigių gauna 5 eurus, tai galbūt 2 eurus privalo įmesti į taupyklę, o likusius 3 gali išleisti. Kad vaikas taip galėtų elgtis, duokite jam pinigus smulkesnėmis kupiūromis - t.y. užuot davę 10 € kupiūrą, duokite penkias 2 € vertės monetas.

Siekiant paskatinti ilgalaikį taupymą (pvz. mokslams, automobiliui), duokite vaikams papildomų pinigų. Ilgalaikiam taupymui skirtus pinigus patartina taupyti banke. Tokie pirkiniai kainuoja daug daugiau, tad taupyklė tam nebetiks. Be to, tokio amžiaus vaikai jau būna išaugę iš „taupyklės“ amžiaus. Rimtos taupymo priemonės turėtų sustiprinti vaikų ryžtą taupyti.

Paiškinkite vaikams, kas yra palūkanos. Parodykite, kokia stipri yra sudėtinių palūkanų galia. Jūs netgi galite namuose atsidaryti „Tėčio banką“ ir mokėti vaikams

palūkanas už į padėtą indėlį.

Kaip vaikus paskatinti investuoti?

Sklando legenda, kad Albertas Einšteinas yra pasakęs, kad pati galingiausia jėga žemėje yra sudėtinės palūkanos. Galima ginčytis, kad tai ne Einšteino žodžiai, tačiau sunku nesutikti su tuo, kad sudėtinės palūkanos yra galinga jėga. Apie sudėtines palūkanas galite aiškinti jau 10 metų sulaukusiems vaikams. Norėdami juos sudominti, tiesiog užduokite minėtą klausimą.

Mažiesiems netrūksta fantazijos, tačiau greičiausiai teisingo atsakymo jie taip ir nesugebės surasti. Paašškinti sudėtines palūkanas vaikams yra gan keblu, todėl geriausiai imkitės praktinio eksperimento. Leiskite vaikui rinktis šiandien gauti 1 centą ir kiekvieną sekančią dieną padvigubinti turimą pinigų sumą arba šiandien gauti 1€ ir kiekvieną sekančią dieną gauti dar po eurą. Tegul vaikai pasirenka, kuris pinigų gavimo metodas jiems yra priimtinesnis. Paašškinkite vaikams, kad taip pinigus vaikams kaupsite dvi savaites, o paskui jiems atiduosite. Kiekvieną dieną vaikams matomoje vietoje dėkite dvi pinigų krūveles, kad vaikai galėtų matyti skirtumą tarp sudėtinių ir paprastų palūkanų. Per dvi savaites gausite tokį rezultatą:

Dienos	Sudėtinės palūkanos	Paprastos palūkanos
1 d.	0,01	1
2 d.	0,02	2
3 d.	0,04	3
4 d.	0,08	4
5 d.	0,16	5
6 d.	0,32	6
7 d.	0,64	7
8 d.	1,28	8
9 d.	2,56	9
10 d.	5,12	10
11 d.	10,24	11
12 d.	20,48	12
13 d.	40,96	13
14 d.	81,92	14

Po šio eksperimento vaikai turėtų nustoti ginčytis, kad sudėtinės palūkanos nėra galingiausia jėga žemėje. Vaikai savo kailiu įsitikins, kad sudėtinės palūkanos yra daug geriau nei paprastos. Gauti (prarasti) pinigai ilgam primins sudėtinių palūkanų galią... Sudėtinių palūkanų galios vaikus galite mokyti žaisdami "Didįjį tėčio banką". Leiskite vaikams padėti indėlių "Didįjį tėčio banką" už iš anksto nustatytas savaitines palūkanas. Po savaitės vaikams gražinkite indėlių su palūkanomis. Paaiškinkite, kad jie turi tris būdus kaip pasielgti su savo pinigais:

1. Pasiimti visus pinigus ir juos išleisti?
2. Išleisti tik palūkanas, visa kitą vėl padėti į banką, kad po savaitės vėl gautų palūkanas?
3. Visą gautą sumą reinvestuoti tam, kad palūkanos uždirbtų palūkanas?

Nustatykite tokias palūkanas, kad vaikams jos nešėtų apčiuopiamą naudą. Paaiškinkite sudėtinių palūkanų galią. Vaikai yra gudrūs ir jie greitai turėtų suprasti, kad trečiasis variantas yra naudingiausias. Jeigu vaikams neužtenka motyvacijos reinvestuoti visos gautos sumos, sudėtinėms palūkanoms nustatykite dar didesnes palūkanas. Taip vaikai supras, koks svarbus yra laikas pinigų kiekiui didinimui. Laikas net ir mažus pinigus gali paversti nesuskaičiuojamais turtais. Kuo anksčiau vaikai pradės naudotis sudėtinių palūkanų galia, tuo daugiau pinigų jie sukaups.

Svarbu pastebėti, kad vaikams palūkanos turi būti mokamos daug dažniau nei realiame gyvenime. Mažam vaikui vieneri metai atrodo tokie pat ilgi kaip jums dešimtmetis. Jis tiesiog nesuvokia tokio ilgo laiko tarpo. Vaikas tiesiog liks nusivylęs praradęs pinigus. Mažiesiems vaikams mokėkite palūkanas kiekvieną savaitę, paaugliams galite mokėti kas mėnesį ar ketvirtį. Vyresnius jau galite įvesti į tikrąjį gyvenimą ir pasiūlyti tikrąjį

investavimą.

15-16 metų vaikus galite pabandyti supažindinti su akcijomis ir obligacijomis. Obligacijas vaikai turėtų suprasti paprasčiau, nes tai panašu į indėlį banke – ir už vienus, ir už kitus mokamos palūkanos.

Geriausia mokyti vaikus investuoti, jeigu pats investuojate. Jeigu namuose kalbate apie investicijas, jūsų vaikai irgi pradės jomis domėtis. Vienas iš garsiausių visų laikų investuotojų, Bendžaminas Grahamas akcijomis susidomėjo dar būdamas vaikas, sužinojęs apie nesėkmingas mamos akcijas. Vėliau jis išleido visų laikų populiariausią knygą apie investavimą “Sumanus investuotojas”.

Galite vaikui paaiškinti, kokias akcija turite. Dar geriau jeigu vaikams mieste parodysite banką ir pasakysite, kad dalis to banko priklauso jums, nes turite dalį to banko akcijų. Pasakykite vaikams, kad perkate pieną ir alų būtent tos kompanijos, kurios akcininkas esate. Vaikai greitai susidomės šia tema, o tuomet galėsite pradėti jiems aiškinti kitas investavimo paslaptis.

Paprastai vaikai iki tokio amžiaus jau būna susitaupę pinigų, kuriuos gali investuoti. Jeigu neturi, tuomet galite dalį pinigų leisti papildomai užsidirbti su sąlyga, kad vaikas gautus pinigus investuos. Vaikams tiesiog duoti pinigų investicijoms nepatartina, nes tuomet jie nelabai juos brangins. Tai reiškia, kad vaikas jautriai neišgyvens investicijų nuvertėjimo, nes jis praras ne savo, o kažkieno kito pinigus. O kaip žinote pojūčiai yra viena svarbiausių investicinio žaidimo dalių.

Kaip vaikus išmokyti skolintis atsakingai?

Jeigu nenorite, kad užaugę jūsų vaikai dėl paskolų turėtų rimtų finansinių problemų, turite dar vaikystėje jiems leisti suprasti, kas yra paskola ir kaip su jomis elgtis. JAV atlikti tyrimai rodo, kad 40 proc. paauglių nežino, kad už suteiktas paskolas jie bankams moka palūkanas. Daugelis paauglių net nesuvokia, kad kreditinė kortelė yra skolinimosi forma.

Paiškinkite vaikams, kas yra paskola. Pabrėžkite, kad vertingiau taupyti, nei skolintis. Pasakykite, koks yra skirtumas tarp geros ir blogos paskolos. Pabrėžkite, kad skola studijoms, skola namui ar verslui yra gera paskola, nes šios išlaidos yra neišvengiamos. Žinios jums padės uždirbti daugiau, nekilnojamas turtas brangsta, o verslas generuoja pelną. Tuo tarpu skolinimasis vartojimo reikmėms gali privesti prie „suskilusios geldos“. Pasakykite, kas atsitinka, kai žmonės prisiima per daug paskolų. Privalote išaiškinti vaikams, kad skolos yra pavojingas dalykas ir daug žmonių priveda prie visiško skurdo.

Skolos ir kreditinės kortelės leidžia gyventi patogiau šiandien. Tą vaikai nesunkiai supranta. Ko vaikai nesupranta – toks patogus gyvenimas vyksta ateities sąskaita.

Vaikai galvoja, kad pasiskolinę jie praturtėja. Paaiškinkite, kad tai nėra tiesa, kad pinigų daugiau jie turi tik tuo momentu, bet pasiskolintus pinigus reikės grąžinti.

Paprasčiausias būdas išmokyti vaikus atsargiai elgtis su skolomis yra paskolinti vaikams pinigų už nustatytas palūkanas. Pavyzdžiui, jeigu vaikas nori nusipirkti prekę ir jam trūksta 20€, paaiškinkite, kad tai yra bloga paskola, kad tikslingiau dar šiek tiek pataupyti, nei skolintis. Jei vaikas primygtinai prašo paskolinti pinigų, mokymo tikslais paskolinkite jam pinigų. Geriau vieną kartą vaikas savo kailiu patirs, ką reiškia mokėti palūkanas, nei šimtą kartų išgirs. Su vaiku aptarkite konkrečias paskolos sąlygas. Pateiksime pavyzdines sąlygas, labai panašias į už kreditines korteles ir greituosius kreditus mokamų paskolų sąlygas:

- Palūkanos mokamos nuo kitos savaitės pradžios;
- Paskolos palūkanų norma yra 20 proc. per savaitę (palūkanas parinkite tokias, kad jos vaikui būtų „skausmingos“)
- Minimali grąžinama paskolos dalis yra 5€ (priklausomai nuo kišenpinigių dydžio) 5€ kiekvieną savaitę bus automatiškai išskaičiuojami iš kišenpinigių.

Paskolos grąžinimas turėtų atrodyti taip:

Savaitės	Balansas	Palūkanos	Minimalus įnašas
Savaitė 1	20	0	5
Savaitė 2	15,00	3	5
Savaitė 3	13,00	2,6	5
Savaitė 4	10,6	2,12	5
Savaitė 5	7,72	1,54	5
Savaitė 6	4,26	0,85	5
Savaitė 7	0,11	0,02	0,13

Jeigu vaikas mokės tik minimumą (5€), galiausiai už 20€ kainuojantį pirkinį permokės 10.13€ Kiekvieną savaitę vaikas gaus sumažintus kišenpinigius. Jūs galite didinti arba mažinti palūkanų dydį taip, kad vaikas gerai išmoktų tokią pamoką.

Siekdami, kad vaikas pajustų, kas yra paskola, galite nustatyti minimalų kalbėjimo telefonu tarifą ir kokios palūkanos bus mokamos jį viršinus. Vaikui viršinus minimalų prakalbamą mokesį, automatiškai pradėkite skaičiuoti palūkanas ir duokite atitinkamai sumažintus kišenpinigius.

Pabaigai

Elgtis su pinigais vaikai neišmoks darželyje ar mokykloje. Ten mokoma kaip skaičiuoti, bet ne elgesio su pinigais. Tėvai yra svarbiausi mažųjų mokytojai. Neišgyvenkite, jeigu

vaikas sunkiai įsisavina finansines žinias. Atminkite, kad nėra dviejų tokių pačių vaikų. Svarbiausia, kad tėvai atvirai kalbėtų apie pinigus, patys gebėtų tvarkytis su pinigais, drąsiai vaikams patiktų pinigus ir mokytų kaip juos protingai panaudoti. Džiaukitės mažųjų klaidomis, kuo jie mažesni, tuo pigiau kainuoja klaidos. Stengtis tikrai verta, geri finansiniai įpročiai vaikystėje užtikrins finansinį saugumą jiems suaugus.

Kita pamoka: [Šeimos finansai: meilė ar pinigai - kaip išvengti konfliktų dėl pinigų?](#)

Vaikai ir pinigai

16 balsai/ Vid.5